

دیالکتیک حاکمیت محوری و پارادایم حقوق بشری

www.ketab.ir

دکتر حمیدرضا شعبانی فرد

سرشناسه	:	شعبانی فرد، حمیدرضا، ۱۳۶۳
عنوان و نام پدیدآور	:	دیالکتیک حاکمیت محوری و پارادایم حقوق بشری/ نویسنده حمیدرضا شعبانی فرد.
مشخصات نشر	:	تهران: نشر مهاجر، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	:	۲۸۸ص.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۲۵-۲۱۵-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	مصونیت های دولت های خارجی Immunities of foreign states مصونیت ها و امتیازهای حقوقی Privileges and immunities حقوق بین الملل بشر دوستانه Humanitarian law
رده بندی کنگره	:	KZ4012
رده بندی دیویی	:	۳۴۱/۲۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۵۶۷۰۳۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیا

دیالکتیک حاکمیت محوری و پارادایم حقوق بشری

نویسنده: دکتر حمیدرضا شعبانی فرد

طراح جلد: سید مجتبی حسینی

صفحه آرا: مریم تنهایی

چاپ دوم: ۱۴۰۱

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۲۵-۲۱۵-۲

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - بن بست نیک پور - پلاک ۷-

طبقه سوم

نمایر: ۶۶۹۵۲۱۹۹ تلفن: ۶۶۶۱۰۰۳۶، ۶۶۹۵۲۲۰۰

آدرس اینستاگرام: entesharat_mohajer2 entesharat_mohajer

آدرس سایت: www.mohajerpub.ir

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

۱۷..... مقدمه تحلیلی

فصل اول: مصونیت در حقوق بین الملل

۲۹..... گفتار اول: تحول و تکامل مفهوم مصونیت

۲۹..... ۱- پیشینه مصونیت قضایی

۴۱..... ۱-۱ مبنای حقوقی مصونیت

۴۲..... ۲-۱ دکترین مصونیت مطلق و مصونیت محدود

۴۵..... ۳-۱ نقش محاکم در تطور تائیس مصونیت

۵۱..... ۲- مصونیت قضایی دولت‌ها و مقامات دولتی در دعاوی حقوقی و کیفری

۵۱..... ۱-۲ مصونیت از رسیدگی در دعاوی جبران خسارت

۵۶..... ۲-۲ مصونیت کیفری روسا و مقامات دولتی

۶۲..... ۳-۲ مصونیت قضایی به اعتبار منصب سیاسی و به اعتبار نفس اقدامات دولتی

۶۲..... ۱-۳-۲ مصونیت به جهت تصدی سمت‌های دولتی

۷۲..... ۲-۳-۲ مصونیت اقدامات رسمی دولتی

۸۳..... گفتار دوم: دامنه اعمال قاعده مصونیت

۸۳..... ۱- اعمال حاکمیتی و اعمال تصدی‌گری

۸۸..... ۲- اعمال صلاحیت قضایی در پرتو ماده ۱۲ کنوانسیون مصونیت قضایی دولت‌ها

۸۸..... ۱-۲ مصونیت و شرط سرزمینی بودن

۹۰..... ۲-۲ اعمال فراسرزمینی صلاحیت قضایی

۹۲..... ۳-۲ دیالکتیک صلاحیت قضایی و مصونیت دولت در پرتو اسناد بین‌المللی

فصل دوم: مصونیت قضایی دولت‌ها در رویه محاکم اروپا و کانادا

- گفتار اول: دعاوی مطروحه علیه جمهوری اسلامی ایران ۹۹
- ۱- رویکرد محاکم کانادا در مواجهه با اتهامات تروریستی علیه جمهوری اسلامی ایران ۹۹
- ۱-۱ تصویب قانون عدالت برای قربانیان تروریسم در کانادا ۱۰۴
- ۱-۲ استدلال‌های جمهوری اسلامی ایران در رد صلاحیت محاکم کانادا و اتهامات مطروحه ۱۰۷
- ۱-۳ رأی دادگاه ایالت اونتاریو در پرونده تریسی ۱۰۹
- ۱-۴ نقد و بررسی ۱۱۰
- ۲- نقض مصونیت اموال دولتی جمهوری اسلامی ایران ۱۱۲
- ۲-۱ اصلاح قانون مصونیت دولت‌های خارجی در آمریکا و استفاده از ظرفیت‌های آن از سوی اتباع آمریکایی ۱۱۴
- ۲-۲ درخواست اجرای رأی صادره در آمریکا در لوکزامبورگ ۱۱۶
- ۲-۳ نقد و بررسی ۱۱۹
- ۳- جبران خسارت‌های ناشی از بازداشت فراقضایی ۱۲۰
- ۳-۱ چالش‌های اصلاح قانون مصونیت قضایی دولت‌ها در کانادا ۱۲۱
- ۳-۲ تفکیک دعاوی جبران خسارت از دعاوی کیفری مبنایی برای اعطای مصونیت ۱۲۵
- ۳-۳ تعارض قانون مصونیت دولت (کانادا) با منشور حقوق و آزادی‌های کانادا ۱۲۸
- ۳-۴ استثنائات موجود در قانون مصونیت دولت‌ها (کانادا) ۱۳۰
- ۳-۵ سلب تلویحی مصونیت از سوی دولت ناقض قواعد آمره ۱۳۱
- ۴- جبران خسارت‌های ناشی از صدمات روحی و جسمی واقع شده در خارج از قلمرو کانادا ۱۳۵
- ۴-۱ دکترین مصونیت محدود در قوانین کانادا ۱۳۵
- ۴-۲ تفکیک دعاوی جبران خسارت‌های ناشی از صدمات روحی از دعاوی جبران خسارت‌های ناشی از آسیب‌های جسمی ۱۳۸
- ۴-۳ وقوع خسارت‌های جسمی‌وارده در خارج از قلمرو کانادا مبنایی برای عدم شناسایی مصونیت ... ۱۴۱

۴-۴ واکنش پارلمان کانادا به پرونده زهرا کاظمی.....	۱۴۴
۵-۱ اجرای فراسرزمینی احکام صادره در آمریکا.....	۱۴۶
۵-۱-۱ انتساب اقدامات گروه‌های لبنایی و فلسطینی به ایران.....	۱۴۶
۵-۲ رویکرد دادگاه ایتالیا در خصوص مصونیت جمهوری اسلامی ایران.....	۱۴۸
مفتر دوم: دعاوی مطروحه علیه سایر دولت‌ها.....	۱۵۱
۱- سلسله مراتب قواعد حقوقی.....	۱۵۱
۱-۱ کنوانسیون بروکسل و ماهیت عرفی قاعده مصونیت.....	۱۵۴
۲-۱ شناسایی نقض حقوق بنیادین بشر به عنوان جرائم بین‌المللی.....	۱۵۶
۲- نقض حق دادرسی عادلانه.....	۱۵۹
۱-۲ حق دادرسی عادلانه در اسناد بین‌المللی و رویه قضایی.....	۱۵۹
۲-۲ اجرای رژیم قطعنامه ۱۲۶۷ شورای امنیت در اتحادیه اروپا.....	۱۶۳
۳-۲ تعهدات کشورها به تمکین از قطعنامه‌های شورای امنیت مبنایی برای رد اعمال صلاحیت قضایی.....	۱۶۴
۴-۲ اصل حاکمیت قانون مبنای اعمال صلاحیت قضایی برای رسیدگی به اعتبار قطعنامه‌های شورای امنیت.....	۱۶۶
۳-۳ جبران خسارت‌های ناشی از مخاصمات مسلحانه.....	۱۶۸
۳-۱ اقامه دعوا خارج از چارچوب حقوق جنگ مبنایی برای نقض مصونیت.....	۱۷۰
۳-۲ بی‌اعتباری استناد به مصونیت در موارد نقض قواعد آمره.....	۱۷۱
۳-۳ مصونیت مطلق دولت‌ها از جبران خسارت‌های وارده در جریان مخاصمات مسلحانه.....	۱۷۲
۴-۳ اولویت اصل حاکمیت دولت‌ها بر حق دادرسی عادلانه.....	۱۷۳
۴-۳-۱ قصور نیروهای حافظ صلح دولتی در عملیات‌های حفظ صلح سازمان ملل.....	۱۷۵
۴-۱ جایگاه سازمان ملل و مشروعیت اقامه دعوا علیه آن.....	۱۷۵
۴-۲ تفسیر کنوانسیون منع نسل‌کشی به نفع قاعده مصونیت.....	۱۷۸

- ۳-۴ کنوانسیون مزایا و مصونیت‌ها و منشور ملل متحد مستند اعطای مصونیت ۱۸۱
- ۴-۴ قطعنامه‌های شورای امنیت مبنای مصونیت نیروهای حافظ صلح ۱۸۲
- ۵-تعارض قوانین شکلی با نرم‌ها و قواعد محتوایی ۱۸۵
- ۱-۵ قانون مصونیت انگلستان ۱۸۷
- ۲-۵ اعمال ماده ۶ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر ۱۸۸
- ۳-۵ تمایز میان دعوای حقوقی و کیفری ۱۹۰
- ۴-۵ اعطای مصونیت به دولت‌ها در دعوای حقوقی اقدامی در راستای اهداف عالیه حقوق بین‌الملل ۱۹۱

فصل سوم: مصونیت قضایی مقامات و کارگزاران دولتی در رویه محاکم اروپا و

کانادا

- گفتار اول: دعوای مطروحه علیه مقامات و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران ۱۹۷
- ۱-قرارداد استرداد مجرمین و مصونیت مقامات دولتی ۱۹۷
- ۱-۱ درخواست استرداد آقای سلیمانپور از انگلستان ۱۹۹
- ۲-۱ استدلال‌های جمهوری اسلامی ایران و مبنای تصمیم دیوان عالی ۲۰۰
- ۲-مصونیت فرستادگان ویژه دولتی ۲۰۱
- ۲-۱ اختلاف دستگاه قضایی و دستگاه سیاسی آلمان در خصوص مصونیت فرستادگان ویژه دولت‌های خارجی ۲۰۵
- ۲-۲ مصالح سیاسی مبنایی برای اعطای مصونیت به فرستاده ویژه دولت ۲۰۸
- ۲-۳ توافق ضمنی دولتین ایران و آلمان مبنای اعطای مصونیت به طباطبایی ۲۱۰
- ۲-۴ تحلیل و بررسی ۲۱۲
- ۳-نقض قوانین تحریم ۲۱۳
- ۳-۱ مبنای اعمال تحریم ۲۱۳
- ۳-۲ درخواست استرداد ناقضین قوانین تحریم ۲۱۶

۲۱۹.....	گفتار دوم: دعاوی مطروحه علیه مقامات و کارگزاران سایر دولت‌ها.....
۲۱۹.....	۱- شکنجه و انجام اقدامات موهن علیه افراد.....
۲۲۲.....	۱-۱ قانون مصونیت دولتی و قانون حقوق بشر انگلستان.....
۲۲۴.....	۱-۲ استدلال‌های دادگاه تجدیدنظر.....
۲۲۶.....	۱-۳ استدلال‌های لرد بیهنگام.....
۲۲۸.....	۱-۴ استدلال‌های لرد هافمن.....
۲۳۰.....	۲- نقض کنوانسیون‌های ژنو در زمینه حقوق اشغال.....
۲۳۲.....	۲-۱ رویکرد محاکم بدوی بلژیک به شکایت مطروحه علیه آرل شارون.....
۲۳۵.....	۲-۲ رأی دادگاه تجدیدنظر و نظر تفسیری پارلمان بلژیک در مورد قانون صلاحیت جهانی.....
۲۳۸.....	۳- اعمال فشار، سرکوب و نقض آزادی‌های اساسی.....
۲۴۱.....	۳-۱ تسری دامنه مصونیت به روسای ییشین دولت‌ها.....
۲۴۲.....	۳-۲ انحصار مصونیت به اقدامات رسمی روسای دولت‌ها.....
۲۴۴.....	۳-۳ رأی نهایی مجلس اعیان در پرونده پینوشه.....
۲۴۶.....	۴- اقدامات غیرقانونی مقامات دولتی و صلاحیت جهانی محاکم داخلی.....
۲۴۷.....	۴-۱ جرم بین‌المللی و مصونیت سران دولت‌ها.....
۲۴۹.....	۴-۲ ارتکاب جرایم تروریستی از سوی مقامات دولتی.....
۲۵۰.....	۴-۳ موقعیت و مقام رسمی‌مناهی برای عدم اعمال صلاحیت جهانی.....
۲۵۳.....	۴-۴ رویکرد دیوان اروپایی حقوق بشر.....
۲۵۶.....	۵- پذیرش افراد متهم به شکنجه به عنوان سفیر و نماینده دولت.....
۲۵۶.....	۵-۱ ممنوعیت شکنجه در حقوق بین‌الملل عرفی و معاهدات بین‌المللی.....
۲۵۹.....	۵-۲ گزارش کمیته منع شکنجه و درخواست سازمان عفو بین‌الملل برای سلب مصونیت.....
۲۶۳.....	فرجام سخن.....
۲۷۳.....	فهرست منابع و مآخذ.....

پیشگفتار

خدای را شاکرم که توفیقی حاصل شد تا در باب یکی از موضوعات مورد علاقه خود که بدون تردید یکی از موضوعات مهم حقوق بین‌الملل نیز محسوب می‌شود و از مدت‌ها قبل همواره ذهنم را مشغول خود نموده بود به تحقیق و پژوهش پرداخته و قلم فرسایی نمایم. در دوران تحصیلات تکمیلی تلاش نمودم تا پایان نامه کارشناسی ارشد خود را پیرامون بررسی موانع فقهی حقوقی عضویت جمهوری اسلامی ایران در دیوان کیفری بین‌المللی که موضوع مصونیت ذیل آن نهفته بود بنویسم لیکن به دلایلی محقق نگردید. از زمان ورود به مقطع دکترا نیز همواره مترصد فرصتی بودم تا بتوانم اثری از خود در زمینه مصونیت قضایی دولت‌ها و مقامات سیاسی به یادگار بگذارم که نهایتاً به یاری حضرت حق موفق شدم کتاب پیش رو را به رشته تحریر درآورده و تقدیم علاقمندان حوزه حقوق بین‌الملل، علوم سیاسی و روابط بین‌الملل نمایم.

در این اثر تلاش شده تا رویکرد محاکم اروپا و کانادا به قاعده مصونیت که یکی از قواعد مهم و اساسی حقوق بین‌الملل عمومی محسوب می‌شود مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. به همین منظور قریب به هفتاد پرونده با موضوع مصونیت دولت یا مقام دولتی به صورت اجمالی و قریب به

بیست پرونده به صورت مبسوط و مفصل مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. استفاده از عبارت دیاکتیک در عنوان کتاب با بار فلسفی عامدانه بوده است چراکه به نظر نگارنده زیبنده‌ترین کلمه‌ای که بتواند تضاد و جدل فکری موجود میان قضات محاکم غربی اعم از اروپا و کانادا ناظر بر موضوع مصونیت را نشان دهد همین واژه می‌باشد. جدل، تضاد، تزاخم و دیاکتیک میان حاکمیت محوری و ستفالیایی و الگوی حقوق بشری کانتی، که اولی قطعا منجر به تضییق دامنه صلاحیت قضایی محاکم داخلی و به تبع آن احترام هر چه بیشتر به قاعده مصونیت می‌شود و دومی توسعه صلاحیت قضایی و نقض قاعده مصونیت را به دنبال دارد.

التهایه لازم است مراتب تشکر و قدردانی خود را از صدیق ارزشمند جناب آقای دکتر محمدی مدیر محترم انتشارات مهاجر به جهت همکاری در جهت انتشار این اثر ابراز دارم. در نهایت متذکر می‌گردد که قطعا هیچ اثری تهی از اشتباه و نقص نیست و قطعا این کتاب نیز از این قاعده مستثنی نمی‌باشد که بدین وسیله از خوانندگان محترم تقاضا دارم نواقص را به نگارنده منعکس نمایند تا در جهت اصلاح، اقدام نموده و از دانش ذی‌قیمت حقوقی بین‌المللی‌شان بهره‌مند شوم.